

Sygn. akt I UK 336/10

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 marca 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Teresa Flemming-Kulesza (przewodniczący)

SSN Halina Kiriło

SSN Roman Kuczyński (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania J. O.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o podleganie ubezpieczeniu społecznemu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 24 marca 2011 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 19 maja 2010 r.,

oddala skargę.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 20 października 2009 r. oddalił odwołanie J. O. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 19 maja 2006 r., stwierdzającej, iż wnioskodawca podlega ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu z tytułu

prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w okresie od 1 lipca 2001 r. do 30 września 2004 r. Sąd Okręgowy ustalił, że wnioskodawca od dnia 1 maja 2001 r. prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą, przy czym zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego z powyższego tytułu dokonał w dniu 1 października 2004 r. W okresach: od dnia 15 sierpnia 1996 r. do dnia 3 września 1996 r. oraz od dnia 5 lutego 1999 r. do dnia 30 września 2004 r. wnioskodawca podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników jako osoba spełniająca warunki z art. 5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 1998 r., Nr 7, poz. 25 ze zm.). Równocześnie od dnia 8 maja 2000 r. do dnia 30 kwietnia 2002 r. był zatrudniony w firmie J. S. na podstawie umowy o pracę z podstawą wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne mniejszą niż najniższe wynagrodzenie. Mając powyższe na uwadze, decyzją Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 2 czerwca 2005 r. został wyłączony z ubezpieczenia społecznego rolników od dnia 1 lipca 2001 r.. Wywiedzione od powyższej decyzji odwołanie wnioskodawcy zostało oddalone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego z dnia 4 grudnia 2006 r. (sygn. akt. U .../05). W tak ustalonym stanie faktycznym sprawy Sąd Okręgowy przyjął, że zawarcie umowy o pracę w okresie od 8 maja 2000 r. do dnia 30 kwietnia 2002 r. powodowało wyłączenie wnioskodawcy z ubezpieczenia rolniczego od dnia 1 lipca 2001 r., któremu to ubezpieczeniu przy równoczesnym prowadzeniu działalności gospodarczej wnioskodawca podlegał w oparciu o art. 5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników. Okoliczność, iż z tytułu przedmiotowego zatrudnienia wnioskodawca osiągał wynagrodzenie niższe od najniższego tj. 190 zł. uzasadniała zaś zastosowanie dyspozycji art. 9 ust. 1a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, a zatem objęcie wnioskodawcy obowiązkiem ubezpieczenia z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej od dnia 1 lipca 2001 r.

Na skutek apelacji ubezpieczonego Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 19 maja 2010 r. oddalił apelację, stwierdzając, że związany był ustaleniami faktycznymi prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego z dnia 4 grudnia 2006 r., stwierdzającego prawidłowość decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego wyłączającej wnioskodawcę

z ubezpieczenia społecznego rolników z dniem 1 lipca 2001 r. W świetle ustaleń, wnioskodawca podlegając praktycznie od 1996 r. ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy, w dniu 8 maja 2000 r. został zatrudniony w firmie J. S. na podstawie umowy o pracę w wymiarze 1/4 etatu na stanowisku kierowcy zaopatrzeniowca. Pozostawanie w zatrudnieniu w ramach stosunku pracy przez cały okres jego trwania, tj. od dnia 8 maja 2000 r. do dnia 30 kwietnia 2002 r. pociągało za sobą obowiązek podlegania ubezpieczeniu społecznemu z tego tytułu na mocy przepisów ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych. Zgodnie bowiem z dyspozycją art. 6 ust. 1, art. 12 ust. 1 i art. 13, obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są pracownikami. W tym też okresie wnioskodawca nie miał możliwości dokonania wyboru pomiędzy ubezpieczeniem społecznym rolników a ubezpieczeniem społecznym pracowników, albowiem ubezpieczenia regulowane ustawą o systemie ubezpieczeń społecznych wyprzedzają ubezpieczenia rolnicze, co potwierdza wprost zwłaszcza dyspozycja art. 7 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Jednocześnie bezsporne było, że będąc pracownikiem (a tym samym podlegając innemu ubezpieczeniu społecznemu), z dniem 1 maja 2001 r. wnioskodawca rozpoczął prowadzenie działalności gospodarczej, co jednoznacznie wykluczało możliwość skorzystania przez niego z ubezpieczenia społecznego rolników, stanowiąc przy tym podstawę do wyłączenia go z tego ubezpieczenia przez Prezesa KRUS od dnia 1 lipca 2001 r. (art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników) wobec stwierdzenia ustania tego ubezpieczenia z końcem kwartału, w którym ustały okoliczności uzasadniające podleganie temu ubezpieczeniu (art. 3a ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 października 2009 r.). Stosownie zaś do treści art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 12 ust. 1 i 13 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, wypadkowemu, a obowiązek ten datuje się od dnia rozpoczęcia wykonywania tej działalności do dnia zaprzestania jej wykonywania. W konsekwencji powyższego stanu rzeczy oczywiste było, iż wobec równoczesnego

spełnienia przez wnioskodawcę w okresie od 1 lipca 2001 r. do 30 kwietnia 2002 r. warunków do objęcia go obowiązkowo ubezpieczeniami społecznymi z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej (art. 6 ust. 1 pkt 5) i z tytułu pozostawania w stosunku pracy (art. 6 ust. 1 pkt 1), w ramach którego osiągał wynagrodzenie niższe od najniższego, na gruncie niniejszej sprawy zaistniały podstawy prawne uzasadniające zastosowanie art. 9 ust. 1a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. W myśl tego przepisu, ubezpieczeni wymienieni w ust. 1 (osoby, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1, 3, 10, 18a, 20 i 21, spełniające jednocześnie warunki do objęcia ich obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z innych tytułów), których podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe między innymi z tytułu stosunku pracy jest niższa od określonej w art. 18 ust. 4 pkt 5a, podlegają również obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z innych tytułów. Art. 18 ust. 4 pkt 5a ustawy stwierdza zaś odpowiednio, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe stanowi kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalonego na podstawie odrębnych przepisów z zastrzeżeniem ust. 9 i 10. W tej sytuacji nie tylko w okresie od 1 maja 2002 r. do 30 września 2004 r. (okres prowadzenia działalności gospodarczej po ustaniu stosunku pracy), ale również w okresie równoczesnego pozostawania w stosunku pracy oraz prowadzenia działalności gospodarczej, tj. w okresie od 1 lipca 2001 r. do 30 kwietnia 2002 r. wnioskodawca podlegał ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej.

Powyższe orzeczenie Sądu Apelacyjnego ubezpieczony zaskarżył w całości skargą kasacyjną, podnosząc w niej zarzut naruszenia art. 245 k.p.c. w związku z art. 382 k.p.c. przez odmowę dania mocy dowodowej w sprawie porozumieniu zawartego pomiędzy Jerzym S. prowadzącym działalność gospodarczą PPHU „D.” oraz skarżącym, prowadzącym działalność gospodarczą „E”. W uzasadnieniu wskazał, że od dnia 1 maja 2001 r. na rzecz firmy J. S. świadczył usługi akwizytorskie na podstawie umowy o świadczenie usług, które zostały potwierdzone wystawianiem faktur VAT firmie J. S. nr /.../ za wyżej wskazane usługi. W ocenie ubezpieczonego powyższe fakty świadczą o tym, że w ramach prowadzonej działalności gospodarczej dla firmy J. S. świadczył on w okresie od 1 maja 2001 r. do 30 kwietnia 2002 r. wyłącznie usługi akwizytorskie, nie pracując w

tym okresie czasu w ramach stosunku pracy. Zatem umowa o pracę trwała jedynie od 8 maja 2000 r. do 30 kwietnia 2001 r., a potem była to umowa o świadczenie usług akwizytorskich od 1 maja 2001 r. do 30 kwietnia 2002 r. Ponadto w skardze kasacyjnej ubezpieczony powołał również naruszenie art. 5a ust. 1 ustawy z 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. 1998 r. Nr 7 poz. 25 ze zm.) poprzez jego niezastosowanie jako podstawy prawnej uwzględnienia odwołania skarżącego. W uzasadnieniu powyższego zarzutu wskazał, że jedyną i wyłączną przyczyną wyłączenia skarżącego z ubezpieczenia u pozwanego był fakt, że ten od dnia 1 maja 2001 r. zarejestrował prowadzenie działalności gospodarczej jako firmy „E.”, zarazem w tym czasie tj. od 30 kwietnia 2001 r. do 30 kwietnia 2002 r. pozostawał w stosunku pracy z firmą „D.” J. S. Zgodnie zaś z art. 5a ust. 1 ustawy o ubezpieczeniach społecznych rolników osoba ubezpieczona w pełnym zakresie z mocy ustawy jako rolnik nieprzerwanie co najmniej 1 rok, może podjąć pozarolniczą działalność gospodarczą, ale pod warunkiem, że nie będzie pracownikiem i nie pozostanie w stosunku służbowym. Tak więc w sprawie jest bezspornym, że okres czasu od 1 maja 2001 r. kiedy to skarżący podjął działalność gospodarczą do 30 kwietnia 2002 r., kiedy to ustała umowa zawarta między skarżącym, a firmą J. S., skarżący nie wykonywał pracy na podstawie stosunku pracy, tylko na podstawie umowy cywilnoprawnej świadczył usługi akwizytorskie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna okazała się nieuzasadniona. Zarzut naruszenia art. 5a ust. 1 ustawy o ubezpieczeniach społecznych rolników w niniejszej sprawie - gdzie przedmiotem postępowania sądowego była decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 19 maja 2006 r. stwierdzająca, iż wnioskodawca podlega ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w okresie od 1 lipca 2001 r. do 30 września 2004 r. - nie ma jakiegokolwiek związku z wyżej wskazanym rozstrzygnięciem organu rentowego, skoro organ ten w powołanej decyzji nie rozstrzygał o podleganiu ubezpieczonego ubezpieczeniom społecznym z tytułu świadczenia pracy na podstawie umowy o pracę. Kwestia ta była przedmiotem postępowania sądowego zainicjowanego odwołaniem od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 2 czerwca 2006 r. stwierdzającej

ustanie ubezpieczenia społecznego rolników od 1 lipca 2001 r., które zakończyło się prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego z dnia 4 grudnia 2006 roku sygn. akt. U .../05. oddalającym odwołanie. W tym właśnie postępowaniu Sąd rozstrzygnął, iż zawarcie umowy o pracę przez ubezpieczonego w dniu 8 maja 2000 r. skutkowało ustaniem ubezpieczenia społecznego rolników od 1 lipca 2001 r. poprzez naruszenie warunku z art. 5a ust. 1 ustawy o ubezpieczeniach społecznych rolników. Zgodnie z powołanym przepisem osoba ubezpieczona w pełnym zakresie z mocy ustawy jako rolnik nieprzerwanie co najmniej 1 rok, może podjąć pozarolniczą działalność gospodarczą, ale pod warunkiem, że nie będzie pracownikiem i nie pozostanie w stosunku służbowym. Sporny charakter stosunków prawnych łączących ubezpieczonego z J. S. prowadzącym działalność gospodarczą PPHU „D.” - który w ocenie Sądu Okręgowego dokonanej prawomocnym wyrokiem z dnia 4 grudnia 2006 r. ukształtowany został na podstawie umowy o pracę w okresie od 8 maja 2000 r. do dnia 30 kwietnia 2002 r., z kolei w ocenie ubezpieczonego na podstawie umowy o pracę w okresie od 8 maja 2000 r. do 30 kwietnia 2001 r., a w pozostałym okresie do 30 kwietnia 2002 r. na podstawie umowy cywilnoprawnej wykonywanej na podstawie wpisu do działalności gospodarczej - nie stanowi uzasadnienia dla wykazywania naruszenia przepisów postępowania w ramach drugiej podstawy skargi kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.), bowiem nie ma istotnego wpływu na wynik niniejszej sprawy. Sporna kwestia nie miała wpływu na stwierdzenie przez organ rentowy (ZUS) obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w okresie od 1 lipca 2001 r. do 30 września 2004 r. Istotna była okoliczność, iż z tytułu zatrudnienia na podstawie stosunku pracy w wymiarze 1/4 etatu na stanowisku kierowcy zaopatrzeniowca ubezpieczony osiągał wynagrodzenie 190 zł. Organ rentowy z uwagi na to, że podstawa wymiaru składek z tytułu zgłoszenia J. O. do ubezpieczenia pracowniczego była niższa od kwoty minimalnego wynagrodzenia - tj. 760 w 2001-2002 r. - stwierdził, że podlegał on także, z mocy art. 9 ust. 1a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej. Na mocy powołanego przepisu w sytuacji, gdy pracownik uzyskuje przychody z innych tytułów, a kwota przychodów ze stosunku

pracy jest niższa od kwoty minimalnego wynagrodzenia ustalonego na podstawie art. 4 ust. 1 w związku z art. 2 ustawy o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, ubezpieczony podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu z innych tytułów (w stanie prawnym obowiązującym w latach 2001-2002 kwota najniższego wynagrodzenia za pracę ustalana była na podstawie art. 77⁴ pkt 1 k.p., według zasad określonych w § 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 29 stycznia 1998r. w sprawie najniższego wynagrodzenia za pracę pracowników - Dz.U. Nr 16, poz. 74 ze zm.). W niniejszej sprawie przychód stanowiący podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu stosunku pracy wynosił kwotę niższą niż najniższe wynagrodzenie ustalone zgodnie z art. 77⁴ pkt 1 k.p., według zasad określonych w § 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 29 stycznia 1998r. w sprawie najniższego wynagrodzenia za pracę pracowników (Dz.U. Nr 16, poz. 74 ze zm.). W tym stanie rzeczy, mając na uwadze, że najniższe wynagrodzenie za pracę w spornym okresie wynosiło – 760 zł. ubezpieczony w myśl art. 9 ust. 1a ustawy systemowej z mocy ustawy od dnia 30 grudnia 1999 r. podlegał również ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej. W tym miejscu wskazać należy, że nawet gdyby uznać stanowisko ubezpieczonego dotyczące ustania obowiązywania umowy o pracę w dniu 30 kwietnia 2001 r. zamiast, jak to ustalił Sąd w dniu 30 kwietnia 2002 r., to i tak pozostały sporny okres z powodu niezaprzestania prowadzenia działalności gospodarczej przez ubezpieczonego w myśl art. 6 ust. 1 pkt 5 oraz ostatecznej decyzji stwierdzającej ustanie ubezpieczenia rolniczego od dnia 1 lipca 2001 r. powodowałby, iż podlegałby on obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzanej działalności gospodarczej.

Mając powyższe na uwadze zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego odpowiada prawu i na mocy art. 398¹⁴ k.p.c. skargę kasacyjną ubezpieczonego należało oddalić.

